

Med lov skal
land bygges!

FOLK OG LAND

Nr. 17 - 6. årg.

Lørdag 11. Mai 1957

Løssalg 65 øre

og sure myrer
må grøftes ut!

Vi må ikke overse de historiske kjennsgjerninger

I over to år har jeg vært borte fra Norge, og selv om jeg fikk tilsendt vår avis, ble det liten tid til å følge med. Nå har jeg pløyet igjennom de fleste nr., og vil da først hefte meg med hva som står å lese i nr. 35 for 3. november 1956, der Sverre Mangberg korrigerer Geelmuyden.

Jeg har ikke lest Knut Geelmuydens bok «Men jeg sier eder», men har han der sagt at «det norske NS vesentlig ble stiftet av norske frimurere» tar jeg til å tvile på Geelmuyden. Hva slags prat er dette? Hva har G. å holde seg til når han tør insinuere noe slikt? På meg virker en slik uttalelse som den rene utfordring, og hva verre er, en underkjennelse av og en hån mot Vidkun Quisling. Dersom G. ønsker det kan han hos meg få navnene på de 119 kvinner og menn som sammen med Quisling dannet Nasjonal Samling 17. mai 1933.

Disse kvinner og menn er høyt hevet over all tvil. De hadde Norge i sine hjerter, og forstandsmessig reagerte de imot partipolitikken som fra 1920 utartet og reiste klasse mot klasse i folket vårt, og truet med å kaste nasjonen ut i revolusjon.

Vidkun Quisling så faren i denne utvikling, og i skrift og tale forsøkte han å åpne folkets øyne. Særlig var han engstelig over tendensen i

re i statsråd Johan Mellbyes ånd, lot Quisling seg utnevne til forsvarsminister i den første bonderegjering 1931—33. Statsminister Kolstad forsto Quisling og det var et godt samarbeide der. Det var betegnende for disse to menn at de var særlig handlingsdyktige. I deres samarbeidstid inntraff storlockouten 1931 og den bedrøvelige Menstadkonflikten. Quisling og Kolstad måtte — mot deres vilje — dirigere militær til Menstad, da det forelå opplysninger om at Menstadopptøyene skulle være opptakten til alminnelig reisning landet over. Quisling var imot at ledelsen i Norsk Hydro av «prinsipielle» grunner holdt losse- og lastearbeide ved Menstad i gang ved hjelp av streikebrytere. Sannheten er at både Quisling og Kolstad sto bak det trykk som ble øvet på Hydros ledelse og som resulterte i at streikebryterarbeidet ble nedlagt 20. juni. Denne sannhet er fortiet og av Quislings motstandere brukt i motsatt betydning som «bevis» for at han var «arbeidereter». — Quisling og Kolstad gjennomførte også okkupasjonen av Eirik Raudes Land.

Det var et stort tap for land og folk at Kolstad døde i mai 1932. Hans etterfølger som

stasminister forsto ikke Quisling, og det kom til brytninger.

Først da ble Quisling klar over at den nye tid med de nye ideer ikke fant gjenklang i de da eksisterende partier, og han begynte å utarbeide programmet for et nytt parti.

En tanke har ofte slått ned i meg: Dersom Kolstad hadde fått leve, var det mulighet for at Quisling og han ville ha samarbeidet om reformer, og kanskje vi da hadde hatt «Det Nasjonale Bondeparti».

I begynnelsen av mai 1933 måtte bondepartiregjeringen gå, og Quisling var skuffet over hvor litet han hadde fått utrettet det siste år.

Den 17. mai 1933 kom så 119 utmerkede kvinner og menn sammen med Vidkun Quisling i oppropet om å danne Nasjonal Samling.

Ovenstående artikkel er ikke ment som noen fyldestgjørende historie omkring forhistorien og dannelsen av NS, men kun som momenter for videre kommentering og utbygging av andre interesser. Jeg er enig med Ola i hans artikkel i nr. 34 for 27. oktober 1956 at vi burde få nedskrevet Nasjonal Samlings historie helt fra 1918.

P. D.

Vår lovpriste rettsstat står på svake føtter

Axel Kielland hevder at en norsk jury i en norsk dr. Adams-sak ville ha dømt tiltalte uskyldig til døden

Det var en fremragende reportasje Axel Kielland sendte sitt blad (Dagbladet), da han opholdt seg i London for å referere dr. Adams-saken. I et par etterfølgende kronikker har han dertil pekt på en rekke spesielle forhold ved engelsk rettspraksis, for — som han selv uttrykker det

«å belyse den tilfældighet og omtrentlighet en ustanselig ser fra alle medvirkende i norsk rettsliv».

Selv våre juryregler er omtrentlige og ganske urettferdige, hevder Kielland, ettersom det er helt uhyrlig at en timannsjury skal kunne svare «ja, med mer enn seks stemmer» og dermed sende en mann i fengsel på livstid. I England skal alle tolv være enige, og han siterer etter en fremstående britisk jurist at «Hvis ett eller to eller tre av juryens medlemmer bestemt tror på tiltaltes uskyld, da er den tvilen bevist som etter loven skal komme tiltalte til gode».

Kielland fortsetter:

Statuen på toppen av Old Bailey skal være den eneste rettferdighetsgudinne i verden som ikke har bind for øynene. «Her skal rettferdig

så ham gi masse sprøyter som vi ikke skrev opp i boka».

Dermed ville en vært like langt, — ja, det ville tilmed blitt brukt som en mistenkelig omstendighet at dr. Adams overhodet hadde oppbevart disse bøkene i så mange år.

Uten overraskelsesmomentet ville det i denne saken vært umulig å få sannheten fram. Nå kom den fram, — den helt objektive sannheten. Slik er det utvilsomt i mange — nesten alle rettsaker. Jeg har utallige ganger i norske rettsaler følt meg overbevist om at et vitne forklarer seg bevisst eller ubevisst uriktig. Men advokaten står hjelpeløs og godtar svar som han ikke tror på. Og dommeren beskytter vitnet som en snill andemor selv om også han er i sterk tvil.

I en engelsk rettsal har en alltid den velgjørende og trygge følelsen at dommeren er et overmenneske. Han har hengt fra seg hjertet i sin garderobe og trer inn utelukende iført sin forstand og sin lovkyndighet. Det er ham aldeles likegyldig om et vitne blir plaget til vanvidd. Det raker ham ikke om et kryssforhør dreier seg time etter

Hatets kilder

Jeg satt igår aftes og hørte en tale av professor dr. med. Aksel Strøm om medlidenshetsdrap, nærmest en historisk avhandling uten personlig preg. Det som berørte meg i dette «videnskapelige» foredrag var ikke den historiske fremstilling, men at professoren fant det opportunt også her å befestе sin underdanige loyalitet til de makthavere som fremdeles lever høyt på sitt svik mot grunnlov og norsk rettsbevissthet.

Professoren fant anledning i sitt foredrag til å påstå, at «nassistene» under krigen særlig brukte slike drap.

Helt fraseet det usømmeli-

Den som aldri overlater noe til tilfellet, gjør få ting dårlig. På den annen side vil han i det hele tatt gjøre få ting.

Lord Halifax.

time om ett og samme spørsmål. Men — det må skje i høflige og reglementerte former.

Det eneste sunne rettsprinsipp er at et vitne skal kjenne seg tvunget til å si sannheten. Han skal forstå at det er farlig å være vitne. Han skal vite at hvis han lyver er det 9 sjanser mot 1 for at han blir avslørt.

I England vet vitnene dette — og pleierskene i Adams-saken ville aldri tatt sin uhyrlige sjanse hvis de ikke hadde vært hellig overbevist om at de åtte kladdebøkene for lengst var brent.

ge atter å trekke fram hatets spire i et universitetsforedrag, vil jeg spørre hvor professoren har sin kilde? Fram med sproget.

Skal Norge atter bli et lykkelig land, makte å reise seg til det humane livssyn som en gang var vår store ære, og tjene hele verden som et eksempel, så er der bare en vei å gå — utenfor hel juridisk rehabilitering, — at vi borgere iallefall viser den dannelsen, den tukt og ære, at vi vil holde utenfor vårt liv alt, som kom inn under krigen, det skillende, den politiske uærlighet og heller søke å vinne tilbake det tapte.

Derfor virket professorens tale på meg så sår, så ond, nærmest som et pust til det flammende hat som så lenge har herjet landet og som makthaverne brakte med seg fra sin landflyktighet. Dette hat delte vårt folk, her hvor alle hjerter lengtet etter frigjøring og etter fortsatt kulturell utvikling etter de gamle livslinjer.

Aulestad, 1. mai 1957.

Erling Bjørnson.

Man skal alltid tilgi sine uvenner, ingenting kan ergre dem så mye.

Sorgen ordner seg selv, men for å få det fulle utbytte av gleden må du ha noen å dele den med.

Mark Twain.

Det synes på verket hvor vettet er.

Ordfak.

Folkedom og «forsoning»

forstandsmessig reagerte de imot partipolitikken som fra 1920 utartet og reiste klasse mot klasse i folket vårt, og truet med å kaste nasjonen ut i revolusjon.

Vidkun Quisling så faren i denne utvikling, og i skrift og tale forsøkte han å åpne folkets øyne. Særlig var han engstelig over tendensen i Norges forsvarspolitik. Videre påviste han det meningsløse i at arbeider og arbeidsgiver stadig lå i strid med hverandre.

Vidkun Quisling trodde at Fridtjof Nansen og Chr. Michelsen ville samle det norske folk da de to i 1925 dannet Fedrelandslaget, men det gikk ikke så. Høyre greidde å gjøre F.laget til sitt underbruk, og dermed tok Quisling avstand fra laget. Jeg glemmer aldri F.lagets landsmøte høsten 1933 der Quisling klart påviste at F.laget kun ville skjerpe klassekampen i Norge.

Etter 1930 sa Quisling klart fra at marxismen og liberalismen som henholdsvis arbeiderpartiene og borgerpartiene bygget på var samfuntsfiendtlige. Han hadde et svakt håp om at mulig Bondepartiet ville innstille seg på å forstå tiden.

Våren 1931 dannet Quisling Nordisk Folkereisning, og undertegnede fikk brev fra Quisling hvori han ba meg arbeide for bevegelsen i min landsdel. Denne bevegelse hadde som hovedmål å reise de nordiske folk: tyskere, englendere, hollendere, svensker, dansker og nordmenn til bevissthet om at de måtte stå sammen for å kunne oppfylle sin verdensmisjon, nemlig å bevare verdensfreden og verne om vestens kultur. Han hadde kontakter på høyeste hold i samtlige disse land. Quisling var forstått og aktet i disse land, kun her hjemme ville de ikke høre på ham.

I tillit til at det unge Bondeparti ville utvikle seg vide-

«bevis» for at han har «arbeidereter». — Quisling og Kolstad gjennomførte også okkupasjonen av Erik Raudes Land.

Det var et stort tap for land og folk at Kolstad døde i mai 1932. Hans etterfølger som

Folkedom og «forsoning»

Biskop Berggravs dragesæd er vond å døyve

Ved eit tilfelle kom eg idag til å ta fram «Folkedommen over NS» enno ein gong. Eg kom til å tenkja på at det no var på tolvte året sidan den gongen eg las dei første brotstykke av det, og 11 år sidan eg kjøpte heftet. Eg kom ihug ordet om tida som lækjer alle sår, og så tenkte eg at n o snart, tolv år etterpå, måtte eg då vel endeleg vera god for å lesa skriftet i samanheng utan å koma i indre opprør.

Eg tok til på første sida med det faste forsett å lesa heftet ut. Men etter kvart eg las, vart eg var at dei gamle kjenslene vende tilbake. Den same harme, den same avsky som eg kjende då eg sat inne i Toppen fangelæger sommaren 1945, båra atter opp med same kraft. Og då eg kom til side 16, måtte eg kaste heftet frå meg. Eg var i fullt opprør, og greidde ikkje lesa eitt ord meir for den gongen.

Korleis kan det då ha seg, at dette skriftet, som gjev seg ut fo å vera skapt ut frå ei kristen grunninnstilling, kan verka slik? Eg trur eg har funne forklaringa. På side 16, der eg slutta lesnaden i dag, står det:

«Rent spesielt må det falle et tungt rettslig ansvar på slike som var med på å skaffe NS et falsk skinn av rett eller moralsk kvalitet, eller som til og med ga seg av med å lage

utbygging av andre interesser. Jeg er enig med Ola i hans artikkel i nr. 34 for 27. oktober 1956 at vi burde få nedskrevet Nasjonal Samlings historie helt fra 1918.

P. D.

en slags religiøs ferniss til skamløsheten».

Her trengst det berre å byta ut bokstavane NS med ordet «oppgjøret», så kan nokon kvar av oss av fullt hjarta segja seg enige i det. Det er nett dette Berggrav sjølv har gjort, først og fremst i og med «Folkedommen»: Han har gjeve det politiske oppgjøret eit falsk skin av rett og moralsk kvalitet, og laga eit slag religiøs ferniss åt skamløysa. I «Folkedommen» har rettskjensla, åndsfridomen og kristendomen fått rangt forteikn.

På side 8 segjer forfatteren:

«Det er i alle fall ikke tilatelig i kristendommens navn å være overbærende overfor svikere».

Utan å gå nærare inn på spørsmålet kva som er «tilatelig i kristendommens navn», kan vi vel straks slå fast, at fleirtalet av NS slett ikkje har gått inn for «å være overbærende overfor svikere». Tvert om. Det var Quisling og hans fylgjesmenn som

Fort. side 4

Ved å lære vår egen skrupelighet å kjenne hjelpes vi til å vise mildhet og overbærenhet med dem som er kommet på avveie.

D. E. Hoste.

juryens følelsen at dommeren tror på tiltaltes uskyld, da er den tvilen bevist som etter loven skal komme tiltalte til gode».

Kielland fortsetter:

Statuen på toppen av Old Bailey skal være den eneste rettferdighetsgudinne i verden som ikke har bind for øynene. «Her skal rettferdigheten ikke være blind», het det seg da en satte den der. Og derfor går hele den britiske straffeprosessen ut på å finne sannheten for enhver pris og uten hensyn til tiden. Ja, uten hensyn til noen. — Adams-saken er et skoleeksempel på hvor riktig dette prinsippet er. Det er uhyggelig å tenke på at i en norsk lagmannsrett ville dr. Adams sannsynligvis blitt dømt. Det beviset som forelå i saken var nemlig opprinnelig sterkt —

og etter de norske prosessreglene ville forsvareren neppe hatt mulighet for å rokke det. Enhver kan se at hvis ikke de av forsvareren i dr. Adams-saken fremlagte åtte kladdebøkene fra pleierskene hadde eksistert, ville tiltaltes stilling vært nesten håpløs. Han ville hatt å svare for et virkelig uhyrlig kvantum narkotika som apotekerbøkene ubønnhørlig avslørte. Fire tilsynelatende troverdige vitner ville sverge på at alt dette hadde han sprøytet inn i pasienten. Sakkyndige leger ville, med rette, slå fast at en slik handling var mord og intet annet. Vel, nå eksisterte kladdebøkene. Men enhver kan se at de bare ville hatt en ubetydelig verdi for forsvaret hvis de var blitt fremlagt på forhånd i fullt lys. For da ville pleierskene med letthet kunne endre sine forklaringer en liten anelse: «Jo, det er riktig at disse bøkene viser hva vi gjorde. Men de viser ikke fullt ut hva dr. Adams gjorde. Vi

trygge følelsen at dommeren er et overmenneske. Han har hengt fra seg hjertet i sin garderobe og trer inn utelukkende iført sin forstand og sin lovkyndighet. Det er ham aldeles likegyldig om et vitne blir plaget til vanvidd. Det raker ham ikke om et kryssforhør dreier seg time etter

lig å være vitne. Han skal vite at hvis han lyver er det 9 sjanser mot 1 for at han blir avslørt.

I England vet vitnene dette — og pleierskene i Adams-saken ville aldri tatt sin uhyrlige sjanse hvis de ikke hadde vært hellig overbevist om at de åtte kladdebøkene forlengst var brent.

dem så mye.

Sorgen ordner seg selv, men for å få det fulle utbytte av gleden må du ha noen å dele den med.

Mark Twain.

Det synes på verket hvor vettet er.

Ordtak.

Har du tinget generaladmiral Boehms bok?

Det vil sikkert interessere leserne å høre litt om resultatet av oppropet som Folk og Land hadde for kort tid siden med anmodning til leserne om å sende inn forhåndsbestillinger på generaladmiral Boehms bok. — P. Thjømoe opplyser på vår forespørsel, at det hittil er kommet 230 og at det fremdeles kommer noen hver dag. Han ser meget optimistisk frem til at det i de neste to uker vil komme et like stort antall. Det er nå ingen tvil om at

denne boka vil bli mottatt med den største interesse og det bemerkelsesverdige er at det også er svært mange der ikke har hatt noen direkte berøring med «oppgjøret» som ønsker å kjøpe den. Dette viser klart at en stor del av våre landsmenn setter pris på hva en av okkupasjonsmaktens fremste personligheter har å fortelle om forholdene i denne på mange måter skjelesvangre tid. Boehms klare, vederheftige, nøkterne og meget objektive, dessuten meget velskrevne beretning gir da

også den allerbeste orientering for dem som vil ha en sannferdig beretning om det som foregikk, fri for svada og tåkelegging.

At boken kommer til å gå unna når den først kommer i handelen føler Thjømoe seg helt sikker på, det vil som tidligere sagt lette arbeidet med å få den ut at mest mulig av oplaget er solgt på forhånd.

Vi anmoder alle som ennå ikke har bestemt seg til å bestille straks.

Bestilling på boken

«Norge mellom England og Tyskland»

Dersom admiral Hermann Boehm's bok blir utgitt på norsk, bestiller jeg herved ved egenhendig signatur denne boka, i det antall som er anført nedenfor.

Antall	N A V N	Postadresse

Forhåndsbestillingen sendes til: **P. Thjømoe boks 122, Stavanger.** Tlf. 21133

FOLK OG LAND

UAVHENGIG UKEAVIS

Ansv. Hlg redaktør Johannes Kringlebotn

En underfundig professor Andenæs, eller hva?

Dagens Nyheter i Stockholm, som er Sveriges største venstreavis, hadde 26. april en artikkel av professor Johannes Andenæs, hvor han gikk til angrep på det vi kaller Svenskeutredningen (om det norske «rettsoppgjør»s skrøpeligheter).

Vi tviler ikke på at professor Halvar Sundberg vil vite å svare for seg og sitt institutt, han bør i hvert fall ha første retten til å svare, om han finner grunn til det. Professor Andenæs's argumentasjon lar vi derfor foreløpig ligge.

En annen sak er det at han har tatt med en tirade som absolutt ingen ting har med juss å gjøre, han opplyser nemlig sine lesere om at det er en bestemt landssvikerkrets her hjemme som har finansiert svenskeutredningen. Han sier ikke med et ord noe om hvorfor han tar med denne opplysning. Forhåpentlig insinuerer han ikke at det er galt å betale for seg, det kan han da umulig mene! — Kanskje finner han at det er leit at Svenskeutredningen ikke ble umuliggjort på grunn av manglende midler, er det slik han tenker? Hvem vet? Eller skjuler han helt edle motiver bak sin bemerkning? Om rett var burde selvfølgelig

den norske stat hatt anstendighet nok til å betale regningen — som påbegyndt vederlag til alle de tusener som ble ruinert av det såkalte rettsoppgjør. — Er det slik Andenæs tenker?

Eller vil han dypest inne kaste skitt på sine svenske kolleger ved å antyde at de svenske juristers svar på de forelagte spørsmål må ha tatt farge av oppdragsgivernes penger? Farer han med gift og renker?

Londonregjeringen benyttet selv professor Sundbergs rettsinstitutt. Hvorfor opplyste ikke Andenæs heller om det? Eller syns Andenæs at vår kjære stat på flere måter sitter i glasshus, slik at han av den grunn fortiet dette med Londonregjeringen og Sundberg.

Hvem har «finansiert» Norges underskudd, etter at vårt land ikke selv rådde med dekning til alle utgifter? Er det ikke USA? En del av dette amerikanske gull har naturligvis også falt på Andenæs's kappe. Like fullt bør han kunne resonnerer mer hederlig om sine medmennesker enn tiraden om hvem som har finansiert Svenskeutredningen syns å bære bud om.

Den spanske regjering har bedt Norge om en forklaring på den norske motstanden mot at Spania blir medlem av NATO.

Fru Jenny Solheim, f. Taraldrud, Rødnes i Østfold, døde 25. april, i ung alder. Hennes nærmeste etterlatte er hennes sønn Nils Solheim.

VÅRT BLAD

kom i utakt etter påsken, men er nå i rute igjen.

Scharffenberg har sagt

(Samlet av A. L.)

Norges nei og Franco-Spania

Det er med stigende forbauselse man i dag må iakttå de borgerlige partiers taushet overfor den norske regjering «Nei» til Spanias opptagelse i Nato, på tross av at klare strategiske grunner i dag tilsier at Spania knyttes nærmere til Vest-Europas forsvar. Det er ikke mere enn rimelig at «Dagbladet» støtter regjeringen, fordi dette organ alltid har tatt konsekvent avstand fra ethvert diktatur som ikke er kommunistbetonet. Det er ganske besynderlig med denne forståelsen som vår presse nå i en årsskifte har vist f. eks. Tito, kommunist-Kina, og for den saks skyld også Sovjet-Russland — bortsett fra en kort pause i forståelsen i forbindelse med opprøret i Ungarn —.

Hvorfor alt dette uforsonlige hat mot Franco?

Sannheten er at Sovjet og de mer eller mindre røde arbeiderpartier, fagforeninger og venstreradikale aviser i alle land ikke kan glemme at Franco stoppet kommunismens fremmarsj i Spania og dermed også i Frankrike. Derfor — og i første rekke derfor — skal han motarbeides, i håp om at det må lykkes å styrte ham, og via et borgerlig demokrati så bane veien for kommunistenes og deres medsamsvornes fullstendige maktovertagelse.

Litt om dagens Spania.

Hva man enn mener om Franco, eller om diktatur kontra demokrati i sin alminnelighet, må ethvert menneske som søker sannheten, og som kjenner de faktiske for-

derpartiet har nok også på et helt ærlig grunnlag skiftet mening om dette og hint. Men den gamle ånden er ennå ikke død, og den kan igjen fremmes når det passer de hemmelige trådtrekere innen partiet.

En mellomakt: Hva var det som reddet vårt hjemlige Arbeiderparti?

Det er en kjennsgjerning at det i første rekke var den internasjonale kommunisme

Av Observator

som stod bak kravet om et blodig «oppgjør» med alle dem som under krigen hadde stått på Tysklands side i kampen mot bolsjevismen, og kommunistene var så dyktige her at det lykkedes dem å få borgerskapet og småborgerskapet i hele Europa og USA med på å knekke enhver virkelig våken opposisjon mot kommunismen og dens destruktive vesen i alle land, ved best mulig å uskadeliggjøre alle såkalte «nazister» og «fascister».

Dette oppgjør her i Norge, reddet faktisk Det Norske Arbeiderparti fra selv å bli gjenstand for et alvorlig oppgjør i forbindelse med partiets målbevisste forsvarsdeleggende politikk før 1940 og ellers temmelig tvilsomme opptreden i april dagene samme år.

Den norske intoleranse mot Spania.

Arbeiderpartiet må nok

den amerikanske presse hatt litt bedre kjennskap til fortiden til de menn som i dag regjerer Norge, så hadde pipen nok fått en ganske annen lyd, og det hadde ikke fallt noen inn å ta det ringeste hensyn til «Norge»s mening.

På tross av at det er 17 år siden krigen i Norge, og 12 år siden okkupasjonen sluttet, så skal NS-folkene fremdeles overalt forfølges for enhver mening de hadde for så mange år siden. — Her er aldri spørsmål om at tiden skal kaste glemsel over noe som helst. Men når det gjelder Arbeiderpartiets egne folk, da er det en stilltiende borgerlig-arbeiderpartimessig avtale at en gjennomført «hysj, hysj-politikk» skal praktiseres vedrørende fortiden.

Slem konfrontasjon for Finn Moe og Martin Tranmæl.

Siden det akkurat er Finn Moe som er så ivrig etter — «av demokratiske» grunner å motsette seg Franco-Spanias opptakelse i Nato, kan det være fristende å gjengi noen av hans uttalelser selv om disse ligger noen år tilbake. Han er jo formann i Stortingets utenriks- og konstitusjonskomité, og Norges stadige representant i FN ved særlig viktige enledninger. Videre er han fast utenrikskronikør i Kringkastingen.

I Arbeiderpartiets offisielle tidsskrift «Det 20de Arhundre», nr. 3, 1930, fremholdt Finn Moe bl. a.:

«Skal arbeiderbevegelsen kunne gjøre seg håp om å forhindre eller sabotere en krig, må dens kamp i en vesentlig grad gå ut

Opprøret i Ungarn en reisning mot løgnen

Frihet er ikke ansvarsløs «uavhengighet» sier Gabriel Marcel i Studentersamfundet

Det er en intim forbindelse mellom sannhet og frihet, hevdet den kjente franske filosof Gabriel Marcel i sitt foredrag i Studentersamfundet sist lørdag. Diktaturstatens verste krenkelse av menneskets frihet og verdighet er dens bevisste forfalskning av sannheten. Men en slik systematisk løgnaktighet kan mennesket i lengden ikke holde ut. Vi har pålitelige vidnesbyrd som viser at opprøret i Poznan, og senere i Ungarn, i første rekke var en reisning mot løgnen. Den systematiske forvrengning av sannheten er et angrep på menneskets selvrespekt. Ved hjelp av en slik forvrengning kan diktaturregimet nå sitt mål: å drepe mennesket som fritt, ansvarlig vesen og gjøre det til et viljeløst redskap for staten. — Vi gjengir her Morgenpostens referat.

Den største trussel mot menneskets åndelige frihet kommer idag fra den totalitære stat, sa Marcel, men han understreket at han var en like sterk motstander av et anarkistisk frihetsbegrep. Kan hadde rett i at det er en indre, nødvendig forbindelse mellom frihet og plikt, frihet og ansvar. En frihet i fullstendig «uavhengighet» er en falsk frihet.

Det er nok mulig at enkelte samfunnsplikter kan føles som innskrenkninger i borgernes frihet. Det er f. eks. mange som føler plikten til å betale skatt som en frihetsinnskrenkning. Men om en borger skal kunne være seg selv i den situasjon han lever i, må han se bort fra denne følelsen og innse at en frihet uten sosiale plikter er en falsk frihet.

Gabriel Marcel polemiserer også mot den idé, som bl. a. André Gide har gjort seg til talsmann for, at friheten kommer til uttrykk i det han kalte *l'acte gratuit*, den umotiverte handling. Ifølge en slik oppfatning skulle et menneske være fritt i det øyeblikk det — som et rent umotivert innfall — sprengte seg ut av vanegjengeriet og f. eks. slo et annet menneske ihjel. Det er en absurd tanke at en handling er friere jo mindre motivert den er. Hovedsaken er handlingens indre kvalitet, og kvaliteten i måten den motiveres på.

Spør jeg meg selv: «Er jeg et fritt menneske?», da kan jeg ikke svare ubetinget hverken ja eller nei. Jeg kan bare si at jeg streber etter å bli fri. Jeg handler fritt om jeg handler innenfor de grenser jeg kan anerkjenne for min egen personlighetsstruktur. Jeg er fri om jeg handler i overensstem-

Å være en fri person er å bryte med den upersonlige vanetenkning som kan karakteriseres med det franske ordet «on» (man). Mennesket må realisere sine plikter i er aktiv, personlig handling. Da viser det mot, som er noe mer enn rent fysisk uredhet: mot er et aktivt, moralsk engasjement.

Men friheten henger også nøye sammen med opplevelsen av sannheten utenfor mennesket. Sannheten er ikke det samme som en samling objektive fakta. Den lar seg overhode ikke objektivisere. Den lar seg bare gripe i kjærlighet og åpenhet form ysteriet.

Gabriel Marcel tok videre skarpt avstand fra Jean-Paul Sartres idé om at friheten utfolder seg i valget, og at mennesket ved å velge selv skaper verdiene og normene for sin handling. Skal man følge Sartres tankegang, er en feig mann, som har valgt feigheten, fri midt i selvpoppgivelsen, fordi han har valgt. Men det er en uantagelig tanke.

Friheten innebærer nemlig at man tar sannheten, det universelle, inn over seg. Og det universelle er en enhet av kjærlighet og intelligens, en kjærlighet av transcendent natur, vesenfor forskjellig fra all sentimentalitet. Mennesket er fritt i sitt «skapende» svar på kjærlighetens kall. Friheten manifesterer seg i denne harmoniske utfoldelse av personligheten, ubundet av indre eller ytre tvang.

Det lange foredraget ble fulgt med intens oppmerksomhet av en stor forsamling, på tross av språkvanskeligheter.

Debatten etter Marcells foredrag ble innledet av professor Arne Næss, som uttrykte sin glede over

Den spanske regjering har bedt Stilleisen forskjellige om en forklaring på den norske motstanden mot at Spania blir medlem av NATO.

Fru Jenny Solheim, f. Taraldrud, Rødnes i Østfold, døde 25. april, i ung alder. Hennes nærmeste etterlatte er hennes mann Nils Solheim og datteren Maren-Anne.

Gårdbruker Jacob Gran, Sande i Vestfold, døde 28. april, bare 53 år gammel. — Hans nærmeste etterlatte er hans hustru Solveig Gran, f. Holemark, og barna Ola, Tore, Bjørg og Reidar, samt hans mor, fru Andrine Gran.

Inflasjonen og det frie næringsliv

Det sies at inflasjon er et av de mest virkningsfulle midler til å legge samfunnets økonomi under statens kontroll. Under inflasjon forringes nemlig oppspart kapital i den grad at det blir staten som må sørge for den nødvendige kapitaldannelse. Dette gjør det enda vanskeligere for den enkelte til å bidra til kapitaldannelsen, og det blir nødvendig med nye statsinngrep. Inflasjonen fører også til større forbruk, slik at det blir nødvendig med regulering av importen, og det stigende prisnivå svekker motstanden mot ubetenksomme lønnskrav. Det er vel sjelden at høyere lønninger setter inflasjonen igang, men når lønnsforhøyelsene blir større enn produksjonsøkningen, forsterkes prisstigningen. Den progressive beskatning driver opp skatten for de høyere inntekter. I en kronikk i Politiken står det at denne skattepolitikken ikke kan ha noe annet formål enn å bane veien for den sosialistiske samfunnsordning. Skatten gjør oss alle til «likestillede Folkemenn». Det er sikkert så sant som det er sagt. Sosialismens egentlige innhold munner jo ut i et krav om en omfordeling av de inntekter som den frie økonomi kaster av seg. Kravet om en progressiv beskatning var også en av postene i det mer enn 100 år gamle kommunistiske manifest.

VART BLAD

kom i utakt etter påsken, men er nå i rute igjen.

Scharffenberg har sagt

(Samlet av A. L.)

— «Delvis har den fanatiske forfølgelse (av NS-folk) hatt til hensikt å lede oppmerksomheten bort fra spørsmålet om skylden for at ulykken og skammen rammet Norge...» (i Morgenbl. 24. desember 1947).

— «Det brev Kongen etter Kohts oppfordring sendte til den engelske konge på grunn av den truende britiske note av 6. januar 1940, bør om mulig offentliggjøres ordlydende, likeledes alle ordrer i Altmarkaffæren osv.» (Morgenbl. 24. mars 1948).

— «Som historiker burde (arkivar Jonas) Jansen også nuske at 9. april 1940 var det Stortingets og Regjeringens mening å kapitulere, bare kravet om Quisling som statsminister førte 10. april heldigvis til valget av motstandsviljen». (Morgenbladet 29. januar 1948).

— «Den tyske invasjon i Norge var, som jeg skrev, «lenge forberedt» som følge av vestmaktens velkjente planer. På sin side var vestmaktene helt klar over at Tyskland ville reagere med angrep på Norge, ja, dette var deres hensikt». (Uthevet her).

Altmarkaffæren 16. februar 1940 påskyndet sterkt arbeidet med «Weser-Übung» fordi Hitler i den så bevis for at Norge ikke ville gjøre motstand mot engelske brudd på vår nøytralitet. Da han så fikk rede på vedtaket av 28. mars (i det øverste krigsråd

Forts. side 3

veien for kommunistenes og deres medsammenstørnernes fullstendige maktovertagelse.

Litt om dagens Spania.

Hva man enn mener om Franco, eller om diktatur kontra demokrati i sin alminnelighet, må ethvert menneske som søker sannheten, og som kjenner de faktiske forhold måtte innrømme at av alle de diktaturer som har sett dagens lys siden 1. verdenskrig, er Francos utvilsomt det mest liberale og milde. Ja, det kan overhodet ikke sammenlines med Titos og de Sovjet-dominerte regimer, når det gjelder spørsmålet om det enkelte menneskes personlige frihet og sikkerhet. Bare det at Spania i dag har Europas frieste næringsliv, med praktisk talt all eiendom på private hender, gir jo staten betydelig mindre muligheter for overgrep mot landets innbyggere. Og sist, men ikke minst, må det jo bety en avgjort vesenforskjell at hvem som helst kan reise fritt ut og inn av dagens Spania.

Hvorfor overse de hemmelige trådtrekkere?

Den motstand Franco i dag møter fra norske myndigheter, er rent politisk begrunnet, og betyr ikke noen reell avstandtagen fra diktatur og overgrep. Det norske Arbeiderpartis sanne mål er jo statens overtagelse av alt privat næringsliv, herunder selvsagt også presse og forlagsvirksomhet, og dermed all mulighet for å influere på folkeningen. Uansett hva enkelte godtroende mennesker også innenfor partiets egne rekker, tror, så er der ingen forskjell på sluttmålet for Gerhardsen og Lenin. Det er bare veiene som er forskjellige, og det er bare de ytre omstendigheter som kan tvinge Gerhardsen bort fra dette mål. Det er selvsagt så at mennesker forandrer seg med årene, og mange innen Arbeiderpartiet har vært på en

gjennomgang av en ganske radikal programforandring, og få ganske andre av sine folk inn i ledelsen enn en stor del av de nåværende ledere, før man kan tillate seg å tro på at en virkelig forandring av sluttmålet har funnet sted. Hvis f. eks. partiet ville gå inn for bevarelsen av det private næringsliv, hvorfor kommer ikke dette da til uttrykk i programmet — og sist, men ikke minst i handling?

Den norske intoleranse mot Spania.

Arbeiderpartiet må nok gjennomgå en ganske radikal programforandring, og få ganske andre av sine folk inn i ledelsen enn en stor del av de nåværende ledere, før man kan tillate seg å tro på at en virkelig forandring av sluttmålet har funnet sted. Hvis f. eks. partiet ville gå inn for bevarelsen av det private næringsliv, hvorfor kommer ikke dette da til uttrykk i programmet — og sist, men ikke minst i handling?

Hadde en virkelig endring funnet sted på høyeste hold innen Arbeiderpartiet, hadde intoleransen overfor Franco neppe vært så stor at man ville være — slik som nå — villige til å skade Natos sak ved å motsette seg Spanias medlemskap i denne organisasjon.

Våre politikeres fortid den reelle årsak?

Det er rent utrolig å tenke hva Arbeiderpartiets nåværende ledere har fremkommet med av uttalelser opp gjennom årene til fordel for rent kommunistiske synsmåter. — Det er en ærlig sak å skifte mening, og jeg tror personlig at det er riktig at mange av partiets folk også har gjort dette. Men mange av dem har nok fremdeles de samme meninger på bunnen, godt skjult under en kongelig og småborgerlig kappe.

Uten å kjenne til Arbeiderpartiets fortid, er det ikke mulig fullt ut å forstå bakgrunnen for den fantastiske motstand mot Franco den dag i dag. Hadde de amerikanske myndigheter og fremfor alt

viktige enledninger. Videre er han fast utenrikskronikør i Kringkastingen.

I Arbeiderpartiets offisielle tidsskrift «Det 20de Århundre», nr. 3, 1930, fremholdt Finn Moe bl. a.:

«Skal arbeiderbevegelsen kunne gjøre seg håp om å forhindre eller sabotere en krig, må dens kamp i en vesentlig grad gå ut på å gjøre krigsapparatet ubrukelig. Og da er det innlysende at hvis dette krigsapparat forandrer seg, så må også formene for vår sabotasje forandre seg. Formene for vår kamp mot dette krigsapparat gir seg da selv. Det blir:

1. Arbeidet for å gjøre hæren ubrukelig ved organiserte agitasjonsgrupper.
2. Arbeidet for å få arbeiderne til å nekte å arbeide i industrien under krig, altså generalstreik.
3. Arbeidet for å få folk til å nekte å delta i og sabotere det alminnelige forsvar.

2. mai 1934 skrev Finn Moe bl. a. i «Arbeiderungdommen» «Når vi sier: Vårt krav må være at folket selv skal overta makten, at det vi trenger er et sterkt folkestyre, hvor folket har herredømme over bankvesen og næringsliv, så er dette krav i virkeligheten kravet om proletariats diktatur, slik Marx har definert det».

31/3 1934 skrev han videre:

«Den må være både døv og blind som i dag kan tro på en rolig, gradvis reformistisk utvikling hen mot det sosialistiske samfund. Selv innen den reformistiske annen Internasjonales rekke, erkjenner man i dag det uundgåelige i en avgjørende maktkamp, hvor utenomparlamentariske maktmidler blir de bestemmende».

Det kan kanskje også være av interesse å nevne hva den sterke mann bak Arbeiderpartiets kulisser i dag, Martin Tranmæl skrev redaksjo-

Det er en absurd tanke at en handling er friere jo mindre motivert den er. Hovedsaken er handlingens indre kvalitet, og kvaliteten i måten den motiveres på.

Spør jeg meg selv: «Er jeg et fritt menneske?», da kan jeg ikke svare ubetinget hverken ja eller nei. Jeg kan bare si at jeg streber etter å bli fri. Jeg handler fritt om jeg handler innenfor de grenser jeg kan anerkjenne for min egen personlighetsstruktur. Jeg er fri om jeg handler i overensstemmelse med mitt dypeste vesen og følger kallet i mitt indre.

Framsynt vurdering av 30. septbr. 1939

Gjengitt etter «Quisling har sagt»

At vår sivilisasjon, det som i århundrer med stolthet er kalt Europa, nå står midt oppe i en fryktelig og avgjørende krise, kan ikke lenger betviles av noen, etter at krisen har løst seg ut i en ny storkrig mellom England og Tyskland, mens bolsjevismen lurer innenfor murene og marsjerer opp utenfor portene.

I virkeligheten er det den alvorligste krise Europa har gjennomgått siden den europeiske sivilisasjon oppsto for mellom 1600 og 1900 år tilbake.

Det er heller ikke noe men-

nelt i «Arbeiderbladet» 13/5 1936:

«Den norske arbeiderbevegelse vil selvsagt i en gitt situasjon forsvare Sovjetunionen med alle de midler som står til dens rådighet».

Slike menn, med en slik fortid, taler i dag høyt om demokrati og folkestyre, og tillater seg fortsatt å dyrke hatet og forfølgelsen av NS-folk, tyskere og Franco-Spania, og ellers alle andre som i sin tid åpent våget å tale Moskva midt imot.

scendent natur, vesenforskjellig fra all sentimentalitet. Mennesket er fritt i sitt «skapende» svar på kjærlighetens kall. Friheten manifester seg i denne harmoniske utfoldelse av personligheten, ubundet av indre eller ytre tvang.

Det lange foredraget ble fulgt med intens oppmerksomhet av en stor forsamling, på tross av språkvanskeligheter.

Debatten etter Marcells foredrag ble innledet av professor Arne Næss, som uttrykte sin glede over mange synspunkter i foredraget

Forts. side 3

neske i Norge som tviler på at denne krise betyr en krise også for vårt land.

Men med alt dette, og på tross av at denne store verdenskrise nå faktisk har hersket en hel menneskealder, så finnes fremdeles — selv blant tenkende mennesker — en overfladisk og særdeles innskrenket oppfatning av krisens dimensjoner, ja ofte komplett uvitenhet eller vrangforestilling om hva det egentlig gjelder. Det mest iøynefallende eksempel på slik uvitenhet eller vrangforestilling er den gjengse oppfatning av krigen og krisen som et rent maktpolitisk oppgjør mellom England og Tyskland, — Hitlers Tyskland.

Denne formel er enkel, lett-fattelig og følelsesbetont. Den er derfor vel egnet til propaganda, så meget mere som den tilsynelatende er helt overensstemmende med de faktiske forhold. I virkeligheten rummer denne formel ikke mere enn halve sannheten og uttrykker bare en halvt riktig tankegang.

Under disse omstendigheter vi man forstå at den krig som England begyndte søndag formiddag kl. 11, den 3. sep-

Forts. side 4

Det tause Norge

Det er tre ting som jeg synes er mer enn underlige, og fire som jeg helt enkelt ikke skjønner, sa en vis konge for 3000 år siden. Hadde han levet i dag ville han hatt ennå en gåte å løse, ennå en ting å fundere på, og det er **Det tause Norge**.

Ikke en gang hydrogenbombens og raketgranatenes trusler over de tause kan løse på tungebåndet!

Men ennå er det forhåpentlig tid til å vekke dem. Det er de samme kvinner og menn som i 1945 ropte korsfest, korsfest! som nå tier. Vi vet alle hvem de er. Det er bisper og prester, dommere, stortingsmenn og presidentskap, forretningsfolk og bønder, storindustrielle og entreprenører (populært kalt sjettekolonne), brakkebaroner og trankokere, og så de hundrede tusener medløpere som forlot sin daglige dont for å ta frivillig jobb hos okkupanten — for de store sedlers skyld. En tør gå ut fra at mange innenfor denne taushetens arme har søvnløse netter nå. Må en ikke tenke på Shakespeares ord: De onde samvittigheter tømmer sine hemme-

ligheter på de tause hodeputer.

Arnulf Øverland har i et dikt i 1918 gitt uttrykk for denne onde samvittighet når han sier: **Jeg solgte min sjel for et stykke brød.**

Det tause Norge gjorde det samme i 1945, og gjør det i dag.

Men hvor lenge vil det gå? Den golde nyttemoral er identisk med blodsykdommen pernisiøs anæmi. De hvite blodlegemer eter opp de røde livets bærere og patienten dør.

Jeg fikk et sterkt inntrykk av hvor håpløs en på velinformert pressehold oppfatter stillingen idag, etter resultatet av Churchills og Roosevelts forræderi mot Europa i 1940—1945, manifestert i Teheran, Jalta og Potzdamm. Verdens Gang uttrykker det slik: Det er to alternativer, **Europas undergang eller europeisk nyordning**. Den som har normalt minne, vil muligens huske at visse menn som ble skutt eller hengt nettopp i årene 1940—1945 fremholdt Europas nyordning*) som den eneste redning for de nasjoner som hadde vilje til liv.

Blant de mindre hyggelige ting i denne europeiske nyordning, som militært bærer etiketten Nato, og økonomisk titelen tollunionen, er et varsel om at den tid nærmer seg at det vil bli stasjonert høyere tyske offiserer i Norge.

Trots alle disse tegn i sol og måne er det fortsatt Det tause Norge vi har å gjøre med. Landets styresmenn, disse riddere av den bedrøvelige skikkelse, burde handle etter det gamle latinske ord som Cicero brukte: Jeg har talt og frigjort min samvittighet.

*) Merk Quislings profeti om samme sak, se sitat i dagens avis under overskriften «Fram-

John Lyng

I den innsendte artikkel i F.o.L. nr. 16 — 1957 har det innsneket seg et par meningsforstyrrende feil. — Det heter således i spørsmålsform om Rinnansaken: «I norsk rettshistorie ble den den første skandale hittil? Ordet første er trykkfeil for største. — I setningen — «Herr Lyng fikk straffet sine første ofre meget strengt» skal «sine» ikke være med. Det skal stå «de første».

«Høyre gjør klokt i å droppe John Lyng.» Her skal stå: Gjør Høyre klokt i å droppe John Lyng? — — — «statsadvokat som hoppet bukk over paragrafer» — skal være: — — — «Statsadvokat som måtte hoppe bakk over paragrafer?»

«Som det videre huskes gikk den daværende lagmann Eriksen etter en rekke slike saker og søkte soren-skriverstilling som han gikk» — skal være: som han fikk.

Det heter i artikkelen: Politisk begynte han på ytterste venstre fløy (innom Mot Dag?)

Spørsmålsteget skal sløyfes. I boken «Mot Dag og Erling Falk» av Trygve Bull — står i en fotnote på side 35 John Lyng oppført som medlem. På side 170 heter det om stiftelsesmøtet i CLARTE: «og det første styre kom til å bestå av Arne Ording, formann, Aksel Sømme og John Lyng fra Mot Dag». Men selvfølgelig må herr Lyng ha rett til — som enhver — å skifte oppfatning.

Sovjetsamveldets internasjonale fredspris, som tidligere har båret navnet Stalins fredspris, skal heretter hete Lenins fredspris, etter kunngjøring av Det øverste Sovjet. Stalin innstiftet prisen i 1951 som et russisk motstykke til Nobels fredspris

Nødvendige ord til storinkvisitor Olav Røgeberg

Redaktør Olav Røgeberg hadde i «Farmand» nr. 18 følgende innlegg:

Herr redaktør:

«Synes herr Røgeberg, at herr Rennord (Schreiner) for alltid skal nektes spalteplass», spør Farmands redaksjon i nr. 17. Mitt svar er dette:

Vidkun Schreiner og de andre landssvikere gikk som medlemmer av NS fullt og helt i fiendens tjeneste og kjempet i Norges skjebnetime av all makt mot sitt fedreland. De tjente den fiende som fengslet, torturerte og henrettet norske patrioter. Var krigens utfall blitt det landssvikernes brennende ønsket og etter evne bidro til, ville Norge idag ha vært i samme uhyggelige stilling som Ungarn og de land ellers, som er berøvet sin selvstendighet, hvor folk hverken kan tale eller skrive fritt, knapt nok tenke fritt, og som økonomisk utsuges av sin «beskytter».

Apert og ærlig tilstår jeg, at etter min innerligste overbevisning er landssvikere ikke skilket til i pressen å veilede andre, det har også Norsk Presseforbund ved enstemmig landsmøte-vedtak gitt uttrykk for. Selv må de også ha en følelse av det, all den stund de søker å skjule seg under falske navn og derved gir det de skriver, en betydning de ikke ville ha, hvis underskriften f. eks. var «Vidkun Schreiner, landssviker». På den annen side står det jo ethvert blad fritt å ha dem som bidragsytere. Men mon ikke leserne da kan komme til å sette spørsmålsteget ved bladets vurderingsevne også på andre felter?

Riktignok er det 12 år siden landssvikernes så sine salige drømmer briste og Norge igjen bli fritt. Men så glemme er vi gudskjelov ikke, at treldommens tider og de som da gikk i fiendens tjeneste og svek sitt land, er gått oss av minne.

Olav Røgeberg.

*

Til dette bemerket «Farmand»s redaksjon:

Vi er ikke enige i at en

skjæres over én kam. For vår del vil vi heller forsøke å bruke vår vurderingsevne.

Som man ser er Farmand uenig i redaktør Olav Røgebergs evige fordømmelse en bloc! Vi kaller ham redaktør, da han selv gjør det framleis, skjønt vi har oppfattet det slik at han lenge har vært disponent i Alle Kvinners Blad, endog en dyktig sådan.

Hans hysteriske utbrudd synes å være skrevet av en mann med avstumpet dømmekraft. Skylls dette angstbetonte forestillinger hos ham selv — eller i hans nærmeste krets?

Røgeberg skriver jo om hvor drepende det er hvis forfatteren av et innlegg i den norske presse kan påstemples ordet «landssviker». Jeg går også ut fra at han utstrekker fordømmelsen til «tysksamarbeidere». Omfatter hans fordømmelse da også hans sønner? Kanskje den gjør det?

Er det galt eller riktig at hans sønn Arne Røgeberg i begynnelsen av krigen, og at hans sønn Jacob Røgeberg under hele okkupasjonen gikk med et NS-merke på jakkeomslaget? Vi ser gjerne dette dementert i bladets spalter, hvis det ikke forholder seg så.

Er det galt eller riktig som det sies at disponent i Dagbladet og under okkupasjonen sjef for NTB's billed- og klijé-avdeling Arne Røgeberg i sin stilling ivret for å få bestillinger av Kultur- og Folkeopplysningsdepartementet, og fikk dem?

Er det galt eller riktig at Arne Røgeberg i denne sin stilling ivret for å få regelmessige utbetalinger av

Frøhavre tilsalgs

Sol II renset og beiset, spirer 100 %. 1. pr. Landsutstillingen 1957.

Henv. HANS LIE, Fall.

Tlf. Hov i Land 6 B.

Se her!

Har noen bruk for en invalidd frontkjemper? — Allsidig og nevenyttig.

Bill. merk. «Arbeide».

Glimrende små-hjemmeindustri

Overdr. rimelig. Omsettn. ordnet. — B.m. «Straks».

Prousent 1. kl. forbrukerartikler

søker representant. — Salg til gross. Fler bransj. B.m. «God fortj.»

Skogssagen

«PARTNER-56» (Tidl. Be-Bo)

Våre mange kunder kan ikke nok få fullrost denne udmerkede svenske sag. Vi sender så gjerne brosjyre.

Betalingen kan deles

H. Snaprud & Co.

Kongsberg
Maskiner—Redskaper
Tlf. 885—248

I BERGEN:

fåes avisen hos:

Carl Lund-Olsen,
Domkirkegt. 6 A - Bergen

Er det galt eller riktig at Jacob Røgeberg i denne stilling hadde sitt kontor i Pres-

Elever i fiolin og samspill

Hm Johannessen

Hjelmegate 2 b

Telefon 46 35 07

Arkitekt

HUSTAD

Bærumsv. 5, Ø. Ullern

Telefon 55 61 00

Oslo

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2

Telef. 44 43 33

Tannlæge

MARTIN KJELFAS

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 75 54

Annelise Parow

TANNINNSETNING

Trondheim

Gisle Johnsonsgt. 5 - V. Lade-
moen kirke - Voldsmunde

VED BESØK I EGBERSUND

overnatt på

Victoria Gjesteheim

Strandgt. 41 — Telefon 497

Til avisens læsere i Oslo

Vestkantbeboere kan lettest få kjøpt Folk og Land hos

ELIMA Tobakksforretning

i Ole Vigsst. 12, inngang fra Industriegt.

Armbåndsur

VANNTETTE, STØT-
SIKRE I STÅLKASSE

Omega

Ungarn —

Forts. fra side 2

Her hjemme mener vi ofte med frihet en frihet fra noe. Vi snakker om å være fri som fuglen når den flyr sin vei, og tenker ikke så meget på friheten til å gjøre noe, innenfor rammen av en situasjon som er medbestemmende for hvordan jeg handler. Næss mente filosofiens fremste oppgave idag er å forbinde ord som frihet, ansvar, sannhet etc. med konkrete handlingsdirektiver, spesielt når det gjelder vår holdning til de politiske stridigheter i vår tid.

Dr. theol. Per Lønning pekte på den filosofiske tradisjon som Mar-

frihet en frihet fra noe. Vi snakker om å være fri som fuglen når den flyr sin vei, og tenker ikke så meget på friheten til å gjøre noe, innenfor rammen av en situasjon som er medbestemmende for hvordan jeg handler. Næss mente filosofiens fremste oppgave idag er å forbinde ord som frihet, ansvar, sannhet etc. med konkrete handlingsdirektiver, spesielt når det gjelder vår holdning til de politiske stridigheter i vår tid.

Dr. theol. Per Lønning pekte på den filosofiske tradisjon som Marcells tenkning står plantet i. Motsetningen mellom naturvidenskapens kausalitetsforklaring og følelsen av menneskes umiddelbare personlige frihet, kan følges tilbake som et grunn tema i filosofien fra Pascal, over Kant, Kierkegaard, og frem til eksistensfilosofene, Jaspers, Buber og Marcel.

Magister Egil Wyller mente at Ibsens «Peer Gynt» var det fremste norske bidrag til avklaring av eksistensfilosofiske problemer. Ibsen når der frem til det Marcel kaller «det ontologiske mysterium», men Marcel er nådd videre, idet han har tatt de kristne mysterier inn over seg. Det er imidlertid mer enn tvilsomt om vi her hjemme er modne for å finne verdier i hans filosofi.

Pater Hallvard Rieber-Mohn berømmet Marcells innsats som en menneskelighetens filosof og pekte på betydningen av hans budskap særlig for vår tid, mens dosent Knut Erik Tranøy tok opp det spesielle problem om hva som er det primære, personlig eller politisk frihet. Marcel la størst vekt på det første, men det kunne fremgå av hans foredrag at politisk frihet var en betingelse for personlig frihet. — I et sluttinnlegg svarte Marcel at dette dilemma løses når friheten oppfattes som betinget av en universell sannhet, som den åpenbarede religion gir oss del i.

Trots alle disse tegn i sol og måne er det fortsatt Det norske 2. Norge vi har å gjøre med. Landets styresmenn, disse riddere av den bedrøvelige skikkelse, burde handle etter det gamle latinske ord som Cicero brukte: Jeg har talt og frigjort min samvit-

*) Merk Quislings profeti om samme sak, se sitat i dagens avis under overskriften «Framsynt vurdering av september 1939».

Forts. side 4

Scharffenberg har sagt

Forts. fra side 2

i London), ga han ordren av 2. april. Darlan forsto sammenhengen.

Den norske almenhet bør ikke lenger anse alle tyske fremstillinger som djevleskløgn og alle engelske og franske som guddommelig sannhet. Vi bør kritisk trekke våre egne slutninger». (Morgenbladet 25/10 1948).

*

— «Tidligere statsadvokat (i landssviksaker) O. Trampe Kindt hevder at rettsoppgjøret ikke bygger på gjengjeldelsesprinsippet. Dette kommer utvetydig frem når medlemmene av NS blir gjort solidarisk ansvarlige for den økonomiske skaden av partiledelsens virksomhet». — (Morgenbl. 13/1 1948).

oppfattet.

Sovjetsamveldets internasjonale fredspris, som tidligere har båret navnet Stalins fredspris, skal heretter hete Lenins fredspris, etter kunngjøring av Det øverste Sovjet. Stalin innstiftet prisen i 1951 som et russisk motstykke til Nobels fredspris

Riktignok er det 12 år siden landssvikene så sine salige drømmer briste og Norge igjen bli fritt. Men så glemske er vi gudskjelov ikke, at trelldommens tider og de som da gikk i fiendens tjeneste og svek sitt land, er gått oss av minne.

Olav Røgeberg.

*

Til dette bemerket «Fammand»s redaksjon:

Vi er ikke enige i at en hel gruppe mennesker skal

Det brygger opp til strid om Statens Gartnerskole — og det kunne man i grunnen vente etterat landbruksdirektøren slo til lyd for at skolen bør flyttes til Øverland i Bærum. Det er tidligere bestemt at den skal ligge på Jensvold i Lier, hvor man har satt igang store forberedelser.

— Det bør være klart for alle at det kan ikke bli tale om å flytte skolen fra Jensvold til Øverland; å flytte skolen nå ville være meningsløst, sier handelsgartner Thormod Hegg, som i en årrekke har ar-

beidet for å legge skolen til Lier, og som er Norsk Gartnerforenings representant i byggekomiteén for skolen.

Hegg går sterkt imot landbruksdirektør Aslak Lidtveits uttalelser i denne saken, og griper fatt i hans påstand om at et mindretall i «gartnerskolekomiteén» ville ha skolen til Øverland.

— Noe slikt mindretall eksisterte ikke, sier Hegg. — Det var en enstemmig komiteéinnstilling som gikk ut på å legge skolen i Lier.

En lite kjent sovjetisk økonomisk ekspert, Josipovitsj Kuzmin, er utnevnt til første visestatsminister og leder for statens kommisjon for langsiktig økonomisk planlegging, Gos-planen. Han blir dermed førstesekretær Nikita Khrusjtsjovs høyre hånd i arbeidet med å gjennomføre planene om en desentralisering av industrien.

Den amerikanske atomvitenskapsmann dr. William F. Neuman har uttalt at prøvene med vannstoffvåpen kan han brakt verden halvt på vei mot den radioaktive faren. Han framholdt at en eller annen kontroll med vannstoffeksplosjonene er uunngåelig, og oppfordret den amerikanske regjering til straks å treffe tiltak for å få i stand en kontrollavtale.

Det foreligger ikke noe om å øke prissubsidiene og spørsmålet er ikke aktuelt i øyeblikket, uttaler lønns- og prisminister Gunnar Bråthen til Morgenbladet. Han tilføyer imidlertid at hvis utviklingen viser at det blir behov for nye subsidier for å holde indeksen på 153, vil det bli aktuelt å gripe inn.

Til høsten vil det foreligge en større utredning om Norges muligheter på det planlagte europeiske frihandelsområde og de problemer det vil reise for landet, forteller ekspedisjonssjef Knut Getz Wold til Morgenbladet. Han er formann i et større utvalg som er nedsatt for å studere disse problemer.

Er det galt eller riktig som det sies at disponent i Dagbladet og under okkupasjonen sjef for NTB's billed- og klistré-avdeling Arne Røgeberg i sin stilling ivret for å få bestillinger av Kultur- og Folkeopplysningsdepartementet, og fikk dem?

Er det galt eller riktig at Arne Røgeberg i denne sin stilling ivret for å få regelmessige utsendelser av propagandamateriell fra den tyske PRESSABTEILUNG (sjef: Moser) — og fikk dem?

Er det galt eller riktig at Jacob Røgeberg, nå ansatt i Fremtiden, Drammen, under okkupasjonen, da ansatt i NTB's annonseavdeling, samarbeidet med Heroldens annonsebyrå og Kultur- og Folkeopplysningsdepartementet om statsannonsene? Har Jacob Røgeberg herunder ivret for dette arbeid? Er det mulighet for ham eller hans bror Arne å kunne glede sin nasjonale far og oss alle med dementier på løpende bånd? Intet ville være det sannhetssøkende Folk og Land kjærere.

Som det vil erindres ble under okkupasjonen all offentlig annonsering monopolisert på det daværende NS-firma Heroldens hånd. Det dreiet seg om millioner. Det kunne ikke avverteres en lensmannsbestilling, uten at det gikk gjennom Herolden og NTB, som delvis var ekspedisjonskontor for Herolden.

Kongsberg
Maskiner—Redskaper
Tlf. 885—248

I BERGEN:

fåes avisen hos:

Carl Lund-Olsen,
Domkirkegt. 6 A - Bergen

Er det galt eller riktig at Jacob Røgeberg i denne stilling hadde sitt kontor i Pressedirektoratet i Folketeaterpalasset?

Formidlet han daglig av disse annonser til den norske presse, både til den mindre nasjonale, og den nasjonale?

Det er nødvendig å legge til at sansynligvis ingen av de ovennevnte former for samarbeid med okkupasjonsmakten er urettmessig, ennsi landsforrederisk i en stat hvor rettsapparatet er i balanse.

Hvorfor ble noen ulykkelige straffet som «landssvikere» for et samarbeid med okkupasjonsmakten som fhv. regjeringsadvokat Kristen Johansen o. fl. hadde erklært for lovlig? rent bortsett fra at et utsrakt samarbeid var nødvendig, hvis den hjemmeværende befolkning skulle kunne leve?

Men det er kanskje ikke alle gitt å ha beskyttelse av en ellers nådeløs storinkvisitor som disponent Olav Røgeberg?

Oslo 6. mai 1957.

ALEXANDER LANGE.

ELIMA

Tobakksforretning

i Ole Vigsst. 12, inngang fra Industrigt.

Armbåndsur

VANNTETTE, STØT-
SIKRE I STÅLKASSE

Omega

Herre fra kr. 278,- til kr. 330,-
Dame fra kr. 290,- til kr. 355,-

Longines

Herre fra kr. 283,- til kr. 350,-
Dame fra kr. 300,- til kr. 360,-

Allspor

Herre kr. 172,-
Dame kr. 175,-

Revue

Herre fra kr. 195,- til kr. 210,-
Dame fra kr. 198,- til kr. 215,-

Certina

Herre fra kr. 152,- til kr. 230,-
Dame fra kr. 170,- til kr. 230,-

Antima

Herre kr. 145,- og 152,-
Dame kr. 150,-

Altus

Herre kr. 136,- og kr. 143,-
Dame kr. 141,-

Samme merker føres også i 14 kt. gull og i double kasser.

Tillegg for stål-lenker kr. 8,-

Lommeur:

Omega kr. 183,-
Longines kr. 187,-
Zenith kr. 170,-

Utvalg sendes portofritt.
1 års garanti.

R. Gjessing
URMAKER

DRAMMEN

Annonsespaltene i Folk og Land står til din rådighet. Hvorfor nytter du dem ikke i fullt mon? Lempelige avtaler oppnåes, kom derfor med en henvendelse snarest.

Prost A. E. Hedem

STATSMAKTEENES REVOLUSJONÆRE
FORHOLD TIL GRUNNLOVEN

1ste opplag er revet vekk. 2net opplag langt på vei til å bli utsolgt. Send oss navnelister. Pris kr. 2, —pr. ekspl. + kr. 0,25. Benytt postgiro 150 28.

FORBUNDET

Postboks 3214, Oslo

UTREDNINGEN FRA INSTITUTTET FÖR
OFFENTLIG OCH INTERNATIONELL
Rätt om

Den norska rättsuppgörelsen

Koster kr. 30 porto inkl. - Benytt postgiro 150 28

OSLO

FOLK OG LAND

Folkedom —

Forts. fra side 1 —

vilde gå til aksjon mot svikarane i 1920—30 åra. Det var også Quisling og NS som sterkt kast av alle reagerte mot det forrederi som i 1940 førde landet vårt inn i stormaktskrigen på alliert side. Og nett i denne reaksjonen, i denne motviljen mot å vera «overbærende overfor svikere», nett her har vi den innste og sterkaste drivkrafta til den politiske aktivitet som NS falda ut i okkupasjonsåra.

I samanheng med dette kjem eg på ein liten episode frå Nymud fangelæger. Nokre fangar satt og snakka om spørsmåla «halv soning», amnesti og slike ting, som nett då var aktuelle. Ein eldre mann satt lenge og hørde på. Så sa han stillt:

«Det er vel og bra med «halv soning», «amnesti» og «tilbakeføring» og alt dette der. Men når skal det gå opp for dette stakkars folket vårt, at landssvikarane er å finna millom dei som drog over havet?»

Det vart stillt i laget. Her var vi ved kjernen. Og her er det tampen brenn den dag i dag. Det er ikkje hovedsaka å få i stand ei meir eller mindre kunstig «forsoning», heller ikkje å få oss utstøytte inn i offentlege stillingar, kommunestyre, storting og hær. Får vi ikkje lov til å dyrka politiske interesser, så kan vi t. d. dyrka potet, — det løner seg betre i lengda! — Nei, hovedsaka er at det kan gå opp for det stakkars, villfarne folket vårt, at såvel «Folkedommen» som «rettsoppgjøret» har fått rangt forteikn. Då først kan vi koma inn på vegen til ei

Framsynt vurdering av 30. sep. 1939

Forts. fra side 2 —

tember 1939, den er i sitt vesen ikke bare en stormaktskrig mellom England og det nasjonalsosialistiske Tyskland, men i virkeligheten en krig mellom England og Tyskland om den fremtidige ordning i Europa. Skal det europeiske kontinent under det nye Tysklands ledelse nå det som Napoleon og Frankrike ikke nådde for Europa, og som det gamle Tyskland ikke forsto:

Å virkeliggjøre Europas Forenede Stater på det europeiske fastland som en fjerde verdensmakt mellom det britiske verdensrike, Amerikas Forenede Stater og det russiske Samvelde?

Eller skal Europa, under Englands ægide fortsatt være splittet og sondret i hatfylte militærstater, inntil en eller annen europeisk stat er sterk nok til å true England og det etter sin 250 år gamle resept, lager en ny koalisjon for å slå den ned?

Hvorledes skal et splittet Europa kunne holde stillingen likeoverfor det kommunistiske Russland som alt står ved Weichel med sine røde millionærarmeer? —

Den europeiske sivilisasjon, ja hele vår verdens-sivilisasjons fremgang er avhengig av om det lykkes å løfte utviklingen opp på et høyere plan, og å virkeliggjøre også i Europa et føderativt samband av selvstendige nasjonalstater.*)

Er den amerikanske helsedirektør Ewing uvetande reidskap for Lenins strategi?

Lenin sa: USA skal vi demoralisere, splitte og ødelegge innenfra.

Vil med dette berre gjera kort merksam på eit lite skrift som nyleg er utkome, av lærarinne Blanka Bjørgan: «Fluor mot tannråte?» Fritt tilsendt mot kr. 2,- til Norsk Folkehelselag, Skogveien 114, Stabekk. Postgiro 325 82.

Skriftet er 32 sider. Flest mogelig burde bli kjendt med dette stoffet. — Få tak i det og les! — Kanskje det er nokre av «Folk og Land»s lesarar som ikkje er orientert og burde få eit «vink»? — Men opplaget er kanskje alt utgått? Elles burde skriftet vore meldt i «F. og L.» Er ikkje «tilfelle» Ewing, døme på kor lett spel kommunistane har millom slike som ikkje kan stå seg for freistingane til å «mjøle si etgake»? Her ser me korleis nettopp dei store privatkapitalistiske interessantar spelar makta over til fienden (?).

Gløtt frå «fluorslaget» i USA. Ideen til fluoridering

kom (iflg. «Voice» 28/8 54) hverken fra folket eller fra tannlegene, men fra landets høyeste helsemyndighet, P. H. S., under Oscar Ross Ewings ledelse. — Siden 1927 hadde han fullstendig sensormyndighet over alt offentlig opplysningsstoff fra 17 uhyre viktige organisasjoner som bl. a. gjaldt ernæring og legemidler: «— og hersket dermed eneveldig over forbundsstatens helsestell, velferd og oppseding, med 36 000 funksjonærer under seg».

«Mr. Ewing er oraklet i alle spørsmål fra seksuell opplysning for barn til det ufødte barns behandling med fluor».

(Ovanfor er sitert fra side 11, no fra side 9):

«Virkningen på ufødte barn. — Dr. Miller (medlem av den nedsatte senatskomité) avhørte dr. Johan D. Porterfield, representant for helsefunksjonærenes forening (Hearings s. 1702): Har Land-

fleste av våre programmer. — Dr. M.: De holder det altså for riktig å undersøke problemet når det gjelder griser, men De ønsker ikke å gjøre det i samband med mennesker? Dr. P.: De har forskjellige

Kva skal fluoren brukast til?

mål for øye. Der er større midler til rådighet for spørsmål av økonomisk rekkevidde enn for helse.»

Vidare er nemnde fleire prov for slik skade. Men lat oss merke oss at dette er avgjort av høyeste helsemyndighet. Det er større midler til rådighet for spørsmål av økonomisk rekkevidde enn for helse! Og me les på side 11:

«Finansieringen skjer delvis over nasjonalbudsjettet. Ewings budsjett for finansåret 1952 var på mer enn 2½ milliard dollar. Me har høyrte m. a. om forgiftingane av husdyra i Ardal. Men dette avfallsprodukt frå aluminiumsfabrikasjonen var kanskje Ewing økonomisk interessert i? — Me les på side 12: «I sin før nevnte tale til kongressen (Congressional Record 24/3 —52) sa dr. Miller følgende: «Mang en gang undres jeg på om ikke The Aluminium Company of America (ALCOA) — verdens største produsent av fluorider! — og dets mange datterselskaper har stor interesse av å bli kvitt sine avfallsprodukter, som inneholder store mengder fluor. I denne sammenheng er det interessant å vite at Oscar Ewing, som nå står i spissen for FSA (Federal Security Agency), også representerer ALCOA i egenskap av ledende jurist i advokatfirmaet Hubbard, Hill & Ewing. På firmaets dør skal det nå riktignok stå Hubbard, Hill & Hughes, men det skulle være inte-

landes øverste helsemyndighet — (PHS) året før hadde lokket ham på falske premisser til å gå aktivt inn for fluoridering. PHS hadde nemlig latt ham forstå at legeforeningen hadde gått helt og fullt inn for massefluoridering. mens sannheten var at foreningens råd med fullt overlegg hadde avholdt seg fra å ta standpunkt for eller mot fluoridering på noe sted i USA. — Det viste seg nemlig at ingen av de organisasjonene som lyret for fluoridering, hadde gjort selvstendige undersøkelser på forhånd. De hadde bare underskrevet og støttet seg til hverandres autoritet. Det er kanskje ikkje so uvanleg ein slik handlemåte?

I virkeligheten eksisterer det intet vitenskapelig grunnlag for å anbefale fluorbehandling av hele folket.

Dr. Miller presiserte at det må bringes på det rene hvordan fluorider virker på barn og voksne med kroniske sykdommer. — Videre sa han at han trodde tannlegestanden og andre samfunnsinteresserte i likhet med ham selv var villedet av PHS fordi ikke alle fakta omkring fluorideringen var gjort tilgjengelige».

På side 12 står: «Dr. Manning har brakt det interessante forhold for dagen, at mens de ledende i tannlegeorganisasjonen i USA har stått forrest i kampen for fluoridering, vil ikke en eneste av de 1500 tannleger han har spurt, bruke fluor til sine egne barn!

Folk som ikke kan skaffe seg brønn, kan få kjøpt ufluoridert vann på fasker, en ny handelsvare i USA.

Kommunistisk infiltrasjon?

Lenin skriver: Få kontroll over landets helseorganisasjoner! Dermed er hjørnesteinen lagt til den sosidiserende stat. Og i hans testamente heiter det: Amerika skal vi demoralisere, splitte og ødelegge innenfra.

Grunnen til at Ana Pauker i det røde Romania falt i unåde, var kan hende at hun røpet en hemmelig

Det tause Norge

Framh. fra side 3 —

tighet. For det å leve er atskillig mere enn, fra år til år, å eksistere under hydrogenbombens trusel fra oven og den onde samvittighets innre uutholdelig nagende pine. For enhver legendetroende og mytedyrkende, for hvem Norges betingelsesløse kapitulasjon og statsakten av 10. juni 1940 har vært tabu, er det disse to ting som er det store skilletegn. Bøygen i den norske folkesjel — for alle de tause — er påstanden om at Norges krigsdeltagelse fortsatte etter den betingelsesløse kapitulasjon av 10. juni 1940 etter at regjeringen hadde brakt seg selv i sikkerhet under engelsk kontroll i London, og etter at administrasjonsrådet ved en forordning av 5. august 1940 oppløste det norske forsvar.

Så har man laget seg den kjente begrepsforvirrende og selvmotsigende tankefigur at Norge fortsatte å føre krig uten soldater og uten offiserer, og dette til trots for at Norge representert ved general Ruge hadde forpliktet seg til streng nøytralitet for krigens varighet, dvs. ikke å blanne seg inn i oppgjøret mellom Tyskland og England. Ønsket er blitt handlingens mor også for Det tause Norge, et klassisk eksempel på interessebetont erindringsforskyvning. Det har sogar vært påstått at Norge vant krigen i 1945. Om så hadde vært ville Norge hatt hovedskylden for at Europa idag er truet av undergang.

Det «tryggeste» idag er å tildele de store nedskjær

nemlig at Norge og England kjempet videre etter 10. juni 1940. Churchill har kategorisk benektet dette. Jorden er altså ikke flat som en pannekake og Norge er ikke sentrum i universet.

Churchill skrev 16. mai 1940 til Mussolini blant annet: **Jeg erklærer at jeg aldri har vært noen fiende av Italias storhet.** Slik hyldet denne representant for faudale prinsipper og britisk imperialisme den italienske Duce når det gjaldt det nye Roma.

Selv om Churchills renommé er blitt noe frynset etter hans medvirkning til Edens beryktede aggressjon i Egypt 1956 — et eklatant brudd med de berømte absolutter i Nurnberg 1945, som fastslo at all angerpskrig er forbrytelse mot menneskeheten, så er det interessant å peke på at Churchill 7 dager etter Norges kapitulasjon holdt en radiotale hvor han sa noen ord som Det tause Norge idag burde merke seg: Vi er fra nå av (Frankrike hadde gitt seg) **den eneste** som med våpen i hånd forsvarer verdens sak.

Et krigførende Norge ble dessverre ikke nevnt, og man kan bare konstatere at «krigføring» var det nok, men bare av brakkebaroner, storindustrielle og de tusener som var ute etter de før omtalte sedler. Jo, dertil kom til og fra bombing av norske kvinner og barn fra engelske raids i stil med dem Churchill og hans Leporello Anthony Eden velsignet Faraoenes land med høsten 1956.

En må minnes Jesu ord om at en brakkbaron

offentlege stillingar, kommunestyre, storting og hær. Får vi ikkje i Sverige ossa kommuner? —

ke Russland som alt står ved Weichel med sine røde millimeter? —

Den europeiske sivilisasjon, ja hele vår verdens-sivilisasjons fremgang er avhengig av om det lykkes å løfte utviklingen opp på et høyere plan, og å virkeliggjøre også i Europa et føderativt samband av selvstendige nasjonalstater.*)

Det er ikke uten betydning at tenkende mennesker også her i Norge søker såvidt mulig å klargjøre seg hva kampen gjelder.

30. september 1939.

*) Etter den annen verdenskrig havnet to tredjeparter av alt europeisk land bak Jerntepet.

Trygve Engen.

Det er den største av alle dumheter å tre høytt inn i livet. Livet er viet motstanden. Vi skal rette oss opp så høyt vi kan og så lenge, til vi støter an.

Friedrich Hebbel.

I skaldekveda har vi inga. — Dette er ikkje så underleg. Dei gamle skaldane nemnde naulg kvinnur i kveda sine, som mest var vigd hovdingane og deira bragder. Det er eit sersyn med dronning Aasa og ho er tvillaust nemnd bare avdi ho blei den direkte årsak til kong Gudrøds daude.

Men ein kan vera overtydd om at namna deira levde i segn og sogu og hundreårsgamle tradisjonar, serleg dersom dei hadde gjort seg fortent ved ei eller onnor «skjoldmøybragd», — eller som stammødre for kjende hovdingar og vidgjetne ætter.

Snorre og andre sagaskrivarar nemner fleire under denne kategori. Dei nemner også 2 a 3 høgætta kvinnur som det kan bli tale om når det gjeld å løysa Osebergproblemet.

Den eine er Hild, dotter til Eirik Agnarsson som var konge på Vestfold. Ho blei gift med Eystein Halvdansson fjert eller fis. Men Hild kan ein snøgt avskriva då ho kring

Frihet gir en ikke rett til å gjøre som en vil, men til å være som en bør. Gore.

år 830—50 ville vore altfor gamal som «Osebergdronning» om ho hadde levd til då.

Den andre er dronning Alf-hild frå Alfheimar, fyrste kona åt kong Gudrød og mor til Olaf Geirstada-Alf. Henne kunne det nok vera. Ho må ha andast kring 850 eller litt før, og dermed just på den tid hauglegginga skal ha gjenge fyre seg.

Eg vil i samband med dette syna attende til det eg fyrstundes i artikkelen nemnde om disablotet i Alfheimar. — Det ligg nær å tenkja seg at det er Ynglingeætta som har ført denne offerskikk med seg etter fyredøme frå dei store disablot i Uppsala.

Har så «Osebergdronninga» vore ei slik blotdis eller gydja, er det ingen laglegare til å vera gravlagd på denne vidgjetne kultstaden enn henne som både var dronning og blotdis, — slik som vistnok den mektige dronning Sigrid Storlåtne seinare.

Men no er stoda den at dei lærde har svært vanskeleg for å godkjenna Alfild som «historisk person». Og det er også verkeleg mykje som talar

eneveldig over forbundsstatens helsestell, velferd og oppseding, med 36 000 funksjonærer under seg». «Mr. Ewing er oraklet i alle spørsmål fra seksuell opplysning for barn til det ufødte barns behandling med fluor».

(Ovanfor er sitert frå side 11, no frå side 9):

«Virkningen på ufødte barn. — Dr. Miller (medlem av den nedsatte senatskomité) avhørte dr. Johan D. Porterfield, representant for helsefunksjonærenes forening (Hearings s. 1702): Har Landbruksdepartementet på grunnlag av sine undersøkelser frarådd farmerne å bruke fluor i vann eller mat til grisene, fordi det virker skadelig på de ufødte grisekull? Dr. P.: Ja. Dr. M.: Mener De det ville være klokt om virkningen på gravide kvinner og ufødte barn også ble undersøkt? Dr. P.: Jeg tror ikke der er nok penger fra regjeringen eller noen annen kilde til å undersøke alle mulige hypoteser som måtte bli framkastet mot de

America (ALCOA) — verdens største produsent av fluorider! — og dets mange datterselskaper har stor interesse av å bli kvitt sine avfallsprodukter, som inneholder store mengder fluor. I denne sammenheng er det interessant å vite at Oscar Ewing, som nå står i spissen for FSA (Federal Security Agency), også representerer ALC OA i egenskap av ledende jurist i advokatfirmaet Hubbard, Hill & Ewing. På firmaets dør skal det nå riktignok stå Hubbard, Hill & Hughes, men det skulle være interessant å vie om han ikke fremdeles er med på den årlige «fordelingen av melonen».

På side 10 les me: «Dr. Miller var bedradd. I tilsutning til komiteens rapport holdt dr. Miller en orienterende tale for Kongressen, der han bl. a. opplyste at han hadde hørt til forkjemperne for fluor. — Først da han som medlem av komiteen fikk høre ekspertenes utsegn og helseorganisasjonens forklaringer, ble han klar over at

ke fluor til sine egne barn! Folk som ikke kan skaffe seg brønn, kan få kjøpt ufloridert vann på fasker, en ny handelsvare i USA. Kommunistisk infiltrasjon? Lenin skriver: Få kontroll over landets helseorganisasjoner! Dermed er hjørnesteinen lagt til den sosidiserde stat. Og i hans testamente heiter det: Amerika skal vi demoralisere, splitte og ødelegge innenfra.

Grunnen til at Ana Pauker i det røde Romania falt i unåde, var kan hende at hun røpet en hemmelig plan da hun sa til prinsesse Ibana at i Amerika ville kommunismen bli gjennomført ved akkvisisjon, med forgiftning av vannforsyningen som ledd i planen. (Fra Ileanas bok: «I live again»). — Dette får vere nokk. — Men so kan me vel spyre: Tok me mykje fell som påstod: «Kommunismen (bolsjevismen) er ikkje politikk, men organisert brotsverk».

Med helsing
SIGURD LYNSTAD.

snautt nok det.

Sunn og rettviss kritikk er bra, også vedkomande sagskrivinga. Både Snorre og andre kan ha teke feil i mangt, synt altfor klårt sympati eller antipati med dei personar sagaen gjeld. Men at dei beintfram dreiv og dikta opp personar når dei hadde bruk for dei, blir for drjukt. Det lyt vera ei grense til bålleder.

Derimot kan ein vera trygg for at både Snorre og dei eldre sogemennene som han syner til må ha havt gamle og nokså pålitande tradisjonar å byggja på ved sida av skaldekveda og støypt dette saman. Det lyt ein ikkje gløyma. Når ein til i dag kan få høyre 2—300 års heilt pålitande tradisjonar som kan kontrollerast ut i frå samtidige skriftlege kjeldur, der ikkje bare i hovudsaka, men jamvel i detaljer syner seg å vera historisk sanne, må ein endå vissare kunna rekna med sikre tradisjonar i dei dagar då folk bare hadde minne å lita på. — Arstal var det verre med, serleg i heidentida, for då rekna dei sjølv sagt ikkje på «kristen» vis, med kristen

Ønsket er blitt handlingens mor også for Det tause Norge, et klassisk eksempel på interessebetont erindringsforskyvning. Det har sogar vært påstått at Norge vant krigen i 1945. Om så hadde vært ville Norge hatt hovedskylden for at Europa idag er truet av undergang.

Det «tryggeste» idag er å tildele de store noksakter Roosevelt og Churchill denne tvilsomme ære.

Det tause Norge har ved å påstå at Norge var krigførende og at paragraf 86 gjaldt etter 10. juni 1940 i realiteten påtatt seg å løse problemet om vinkelens kvadratur.

Det tause Norge påstår

føring» var det nok, men bare av brakkebaroner, storindustrielle og de tusener som var ute efter de før omtalte sedler. Jo, dertil kom til og fra bombing av norske kvinner og barn fra engelske raids i stil med dem Churchill og hans Leporello Anthony Eden velsignet Faraoenes land med høsten 1956.

En må minnes Jesu ord om at en by eller et hus som kommer i strid med seg selv, kan ikke bli stående. Premisser og konklusjon må stemme. Det er logikkens enkle bud. England var den eneste som kjempet, sa Churchill. Når vil Det tause Norge lette sin samvittighet?

Hans Egede Nissen.

Er Osebergdronninga

Liv Dagsdotter

av Vestmar?

Av Jon Hvitsand

(IV)

for at ho er «oppkonstruert». Bare alle kombinasjonane kring Alfnamna er mistenkelige. Dei er kanskje alle dikta opp kring Olav Gudrødssons tilnamn Geirstada-Alf. —

Det er jamvel dei mellom dei lærde som ikkje bare set ein strek over Ofsa (Upsa) og Vestmar som navn på landslutar i Sør-Noreg, men også gjer Geirstad som gardsnamn og jamvel Olaf Geirstada-Alf og sonen Ragnvald Heidunhorr til appellativ-namn.

Såleis seler den svenske filolog Ellis Wadstein:*)

«Det troligaste synes mig vara, att Geirstodum, i Ynglingatal 52, liksom de i strof 51 förekommande ofsa och Vestmare, icke är nom. propr., utan i stället appellativum».

Noko av det same kan ein

og med ein viss rett sela om den tredje kvinna det kan bli tale om:

Dronning Liv Dagsdotter frå Vestmar.

På sett og vis stend desse 3 «sagadronninger» likt. Ingen av dei har eit samtidig skaldekvad «å påberope» seg. Men eg synest det er vel drjukt å heilt stryka dei som «uhistoriske». Like radikalt er det vel au å skulda Snorre og andre sogemenn for at dei i den grad har blanda korta, laust fjas og dikt og sannsoge i hop.. Skal ein sjå sogune under den synsvinkel, blir det sanneleg ikkje stort att som ein kan lita på. Då blir Snorres «Heimskringla» og dei andre sogune å rekna for «historiske romaner» og

så lang tid fyre eller etter eit eller anna sermerkt hende som dei hadde bite seg merke i og som dei fleste kjende.

Eg er likevel fullt klår over at ein her, trass i alt dette, rører seg på felt der det er sers vanskeleg å finna sikkert fotefeste for ein skråsikker påstand. Det vil gjerne bli noko så nær eit postulat.

Når eg likevel vågar å setja fram den tanken at Liv Dagsdotter av Vestmar er den høgætta kvinna som ein mest sannsynleg kan identifisera med «Osebergdronninga», har det sine spesielle årsaker som eg her stutt skal freista gjera reide for.

1. For det fyrste er det samhøve mellom henne og tidfestinga. Som mor til Gudrød Veidekonge må Liv Dagsdotter ha vore fødd sist i 790-åra eller fyrstundes i 800-talet. Ho har då i 835—40 nett vore i den alderen som Schreiner etter studiet av knoklane, etter henne i Osebergskipet har funne rettast å setja mellom 30—40 år. Sonen Gudrød kan då vera fødd kring 815 til 820. Ein skal hugsa på at kvinnune gifta seg svært un-

ge og fekk tidleg barn i dei dagar. — Om Olaf Geirstad-Alf har levd, er vel alderen hans heller ikkje så heilt å lita på. Men ein tek visst ikkje mykje i miss når ein jeng ut frå at han kan vera fødd kring 835 eller så.

Det er difor ut i frå tidsrekninga inkje i vegen for at dronning Liv kan vera identisk med «Osebergdronninga».

*) Arkiv för Nordisk filologi, Ny följd bd. VII (XI), s. 80 o. fl.

FOLK og LAND

Redaktør og utgiver:
JOHANNES KRINGLEBOTN
Postboks 3237, Oslo

Ekspedisjon og kasse:
Kierschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:
Kr. 25,- pr. år, kr. 12,50
pr. halvår. Sverige og
Danmark: kr. 28,00 pr.
år, kr. 14,50 pr. halvår.
Utlandet for øvrig: kr.
33,00 pr. år, kr. 16,50 pr.
halvår. I nøytralt om-
slag kr. 35,00 pr. år, kr.
17,50 pr. halvår.

Løssalg 65 øre
Annonsepris:
32 øre pr. millimeter
over en spalte.
Bruk postgiro nr. 16450.
Sambandstrykkeriet
Oslo